

Militær oppbygning i Arktis

Nätverket Folk och Freds konferens 9-10 jan. 2022

Geir Hem, ordførende i Stop Nato, Norge

"*The Arctic game of monopoly*". Det var tittel på et punkt i en internasjonal "Army summit" 2018 i Oslo. Norden og Arktis ble plassert som en felt i et monopolspill – Et krigsspill.

De siste årene er spillbrikkene flyttet fram - militariseringen har skutt fart.

NATO har etablert en egen Nordkommando og definerer området som militærstrategisk viktig, USAs marine og flyvåpenstrategi har stadige planer for mer aktivitet – som følges opp i praksis. Det er blitt kø av militære aktiviteter.

NATO, USA og andre alliertes militære aktiviteter omfatter militære flyvninger øst i Barentshavet, NATOs såkalte patruljeflyvninger - hvor også norske F35 jagerfly er operative - , og med langt flere over- og undervannsfartøyer på tokt.

For første gang siden midten av 80-tallet er amerikanske krigsskip tilbake i Barentshavet, og i 2020 besøkte den, atomdrevne angrepsubåten USS «Seawolf» norske fjorder.

Norske F-35 og F-16 jagerfly trener stadig oftere sammen med amerikanske B-52-bombere i internasjonalt luftrom nord for Finnmark.

USAs strategi med å forsterke sin mobilitet med baser og støttepunkter vises også i plassering av B-1 Lancer- bombefly i Trønderlag i Norge. Fra torsdag 6. januar ble F-35A stasjonert på Evenes flystasjon i Nordland satt operativt inn i såkalt «skarp beredskapsvakt» som Natos nye spydspiss i nord.

Det klargjøres også for atomdrevne ubåt-havneanlegg flere steder – samtidig som det skjer en stor opprustning av USAs «Globus»-radaranlegg i Vardø – ikke langt fra den russiske grensen.

Det tilrettelegges for USA og alliertes såkalte militære infrastruktur flere steder. Nå skal Stortinget i Norge behandle forslag om en avtale om opprettelsen av fire amerikanske militærbaser på norsk jord. USAs soldater, våpen og utstyr skal kunne operere på og fra Norge under USAs kommando. I tillegg skal det opprettes 8. nye militære skyte- og øvingsfelt i Finnmark - Norges nordligste fylke – mye nærmere den russiske grensen enn før.

Norge har siden verdenskrigen hatt en uttrykt politikk om at det ikke skal være atomvåpen på norsk jord. Med den nye baseavtalen – åpnes det for atomvåpeninfrastruktur og lagring og frakt uten at norske myndigheter har kontrollmyndighet.

Med i bildet hører også nærmest kontinuerlig store NATO og allierte militærøvelser. Aurora, Defender, Trident Juncture, Brilliant Jump og Cold Response. Cold Response fra februar/mars til april i år er den største øvelsen nord for Polarsirkelen siden den kalde krigen.

Russland svarer med å bygge ut sine militære kapasiteter. Området er av stor betydning for Russlands adgang til Nord-Atlanteren, og de har sentrale militære anlegg på Kolahalvøya. De har definert områder nær Norge som et «bastionforsvars» - område. De har nylig etablert en egen militærregion for nordområdene.

Russland utvikler sin våpenteknologi, og den såkalte førsteslagsevnen er styrket gjennom kryssermissiler, ballistiske missiler og langtrekkende presisjonsvåpen.

«Nordflåten» er en av den russiske marines flåter, med baser ved Kolahalvøya og Hvitehavet. Flåten omfatter kystartilleri, marinefly og kystforsvarsenheter. Det anslås at to tredjedeler av Russlands strategiske ubåter nå har sin base i Murmansk-området på Kolahalvøya.

Det skjer en viss oppgradering av russiske militærbaser - i Nagurskaja på Aleksandra Land, Olenya Guba på Kolahalvøya og basen på Kotelnijøya.

Det er likevel en veldig stor forskjell i stormaktenes styrkeforhold.

Selv om Russland har konsentrert en del militærapparat i nord, er det vesentlig mindre i volum enn før.

- Russisk stående arme og hær er i nord er redusert med ca 90 % siden den kalde krigen.
- De har i dag under 10 operative overflatefartøy i nord. Selv om de har stor kapasitet pga missiler.
- Russland har bare 2 såkalt multirolle ubåter og totalt ca 20 operative ubåter – hvorav 6. har langtrekkende missiler.

Det er USA/NATO som er den store bjørnen. Russiske militære aktiviteter skjer også i det vesentligste innenfor eget territorium og i internasjonalt farvann. Mens USA og NATO har aktiviteter, øvelser, baser og installasjoner i mange land.

Ser vi utviklingen over flere år, har NATO og vestens engasjement og aktiviteter utvidet seg betraktelig, og på flere områder nærmer de seg den Russiske grensen. Dette er godt synlig på Balkan, i Øst-Europa og med en forlengelse mot Arktiske områder. Militariseringen i Arktis blir et del av et helhetlig bilde.

Med i bildet hører også Nordens økende militarisering.

Danmark mottok sine første F-35 jagerfly i 2021. Finske myndigheter skal anskaffe 64 F-35 Lightning II. Norskutviklede Joint Strike Missile er en del av pakken. Finland vil med dette operere en av de største F-35-flåtene i Europa og samme flytype som det norske og danske luftforsvaret. Det svenske forsvaret vil i fremtiden ha omtrent 100 Gripen kampfly. Svensk forsvarsindustri deltar også i utviklingen av det britiske sjette generasjon kampflyet Tempest.

Anskaffelsen av F-35 og moderniseringen av den svenske kampflyparken vil føre til at nordiske land sammen vil være en sentral vestlig luftmakt.

Sverige, Norge, Danmark og Finland utvikler også et tettere nordisk militært samarbeid på flere nivåer. Og de understreker selvsagt sterk – at dette ikke står i motsetning til vesten/USA-NATOs strategi og kapasitetsbygging. Sverige og Finland trekkes jo også mer og mer inn under NATOs paraply gjennom øvelser, aktiviteter og deltakelse i operasjoner som på Balkan, i Afghanistan og Irak.

Etter Afghanistan og klok av skade, tilpasses militære taktikker. Teknologiske endringer har også betydning – med vekt på missiler, droner og luftvåpen.

Globalt prioriterer USA nå å ha styrker og marine i Asia og Stillehavsområdet (og for øyeblikket i Svartehavsregionen). I Arktis legger de derfor vekt på en strategi – som de sier - med høy *mobilitet* og *fleksibilitet*.

Som del av dette ligger et konsept som kalles «*Høy profil – lav tilgjengelighet*». I Arktis prioriterer de å vise en høy profil, med flyvninger, atomubåter og besøk av hangarskip i Barentshavet. Og de legger vekt på å fordele byrder og integrere militær infrastruktur.

Omlegging av basepolitikken i Norge og utviklingen av ulike militære plattformer og allianser er en del av endringen.

At USA og NATO står i motsetningsforhold til Russland – blir framstilt som om NATOs fiender også automatisk er en fiende av små land. Dette bildet fortelles gang på gang, for at folk også i Norden skal slutte opp om en militarisering – som i seg selv er en trussel mot små land og nasjoner og øker spenningen i deres nærområder.

Dette er et viktig poeng! Jeg pleier å si at NATOs fiender ikke nødvendigvis er våre venner, men de er samtidig absolutt ikke automatisk våre fiender. Gjennom omfattende eksklusive militærallianser, som NATO, og militarisering som følger

med en nærmest global universalisering av fiender, så eksporteres automatisk regionale konflikter. Det blir et fellesskap og kraftverk for økt spenning og militarisering.

I en sånn sammenhengen følger også at rommet for en nasjonal selvstendig forsvarsstrategi blir borte. Amerikanske baser i Norge begrunnes med å sikre NATOs kapasiteter. Da folk i Tromsø protesterte mot at en sivil havn i Nord-Norges største by skulle bli anløpshavn for atomdrevne amerikanske ubåter, sa forsvarsministeren - «*Tromsø kan ikke melde Norge ut av NATO*»

For Norge er denne situasjonen alvorlig: I den grad Norge blir sett på som et fiendtlig «NATO i nord», risikerer resultatet av norsk politikk - på tvers av en rekke saksområder - i økende grad å bli oppfattet som fiendtlig handlinger i en eksistensiell Russland-Vest-kamp. I tillegg trekkes vi inn i utenlandskriger - out-of-area, som skaper død lidelser og flyktninger.

Norge har tidligere kunnet ha en viss konflikt-bremsende rolle (også i NATO) ved å se nei til atomvåpen og utenlandske baser. Når militariseringen nå skyter fart blir denne bremsen skrudd av. Dette er en fare for Norsk og nordisk selvstendighet – ved at vi fra Russlands side blir sett på som en deltaker i USAs maktkamp.

I lys av fiendebildet og monopolspillet forventes det at NATO og USAs partnere finne sin rolle og er i stand til å sikre såkalt «*tilgang og områdefornektelse*» og dominere til havs og i luft i nordområdene. Dette er åpent sagt i USAs militære strategier. Kortene legges for militariseringen.

Endringen og at NATO/USA må slikke sårene etter Afghanistan og frykt for at USAs maktdominans svekkes over tid, gjør at det også er nødvendig med en ideologisk offensiv. Det er også nødvendig siden mange nye medlemsland åpenbart har ulike interesser og fokus.

Som NATO selv sier i utkast til ny strategi. De må **begrunne «NATOs relevans»**.

Det falske bildet om at NATO er en *forsvarsallianse* er i Norge blitt en del av ordboka (dictionary). I Norge kaller vi dette for «*NATO-norsk*» - som dominerer media totalt.

Jeg ser at denne ordboka er godt på vei i en nordisk utgave. Sveriges forsvarsminister Peter Hultquist hadde tydelig lært lekse i et intervju i Dagens nyheter rett før jul. Det er nesten så en skal tro han vil søke om å bli Jens Stoltenbergs etterfølger – selv om Sverige ikke er formelt NATO-land. *Russland truer med innflytelse i våre naboland* – sa han da han kommenterte Russlands reaksjon mot NATOs- øst-ekspansjon. Den finske statsministeren og presidenten kom med samme toner i sine nyttårstaler.

USA har vel nærmest hatt monopol på å gjøre store deler av verden til sin "interessesvære". Visst må si nei til at stormakter øver innflytelse og makt overfor små land. Men noen trenger nye briller.

Jeg ser at spenningen i Øst-Europa rundt Ukraina – og at Russland hever stemmen -, blir definert fra ledere i Sverige og Finland – som en trussel mot at også de fritt kan velge sine allianser. Her vil jeg understreke:

'Frihet' til militær opptrapping og maktbruk, og til å slutte opp om aggressive militærallianser, kan ikke automatisk legitimeres hvis konflikter kan utvikles til å bli en trussel mot internasjonal fred og sikkerhet, og kan spre seg til andre land og områder (ref. FN)

--

I følge NATO-ordboka må vi være på vakt fra økende trussel fra Kina og Russland

Forsvarsministermøtet i NATO 12-13 januar skal prate om sin militærstrategi kalt *Warfighting Capstone Concept*. I omtalen snakker de om et sentralt mål: «*Kognitiv overlegenhet*».

Dette betyr «*en delt politisk-militær forståelse av truslene, motstanderne og miljøet NATO opererer i, fra teknologi, doktrine, til felles etterretningsovervåking og rekognosering, og big data.*»

Som jeg sa – trusselbildet og fiendene universaliseres. Med NATOs trusseldeling øker spenninger og regionale konflikter blir globale.

Kapittel 2 i NATO-ordboka sier at NATO skal drive med såkalt avskrekking og forsvar av våre 'verdier'.

Men såkalt «avskrekking» har motsatt effekt. Det er god grunn til å stille spørsmålet: Styrker vi egen sikkerhet ved frihet til NATOs ekspansjon og militarisering, eller risikerer vi tvert i mot mer usikkerhet og økte spenninger.

Min mening er at militariseringen og avskrekkingen faktisk ikke er tenkt som konfliktdempende, men for å vise egne muskler og dominans. I et globalt perspektiv får USA/NATOs styrketrening i Arktis effekt andre steder. Det gir et tydelig signal - kom ikke her å lek med oss.

I et notat fra organisasjonen «Stopp NATO» i Norge har jeg skrevet om at NATO har en rolle som *systemforvalter*. De skal være med å sikre USA og vestens rule-of-order – noe de forresten ikke nøler med å si selv.

I dette bildet er makteliten i Norge en aktiv deltaker i krigsspillet og systemforvaltningen. På ulike vis tror jeg dette også gjelder andre nordiske land.

De har mye til felles - knyttet både till systemets 'orden' og til konkrete produksjonskjeder, markeder og råvarer.

Også har vi Kongsberg Våpenfabrikk/NAMO med et stort nordisk samarbeid – i Sverige, men spesielt med Finland. I Sverige er SAAB-gruppen og BAE Systems Bofors AB, som er en del av det britiske forsvarskonsernet *BAE Systems* godt kjent.

Det norske Oljefondet er den største enkelteieren i verdens aksjemarkeder, og eier nesten 1,5 prosent av alle aksjene i verdens børsnoterte selskaper. Det betyr at det har eierandeler i rundt 9000 selskaper over hele verden. Kapitalinvesteringer og tilknytning til vestens finansmarkeder og 'rule-of-order' er åpenbar. Også må det jo være gode rammevilkår for å sikre profitten i selve oljeproduksjonen.

På sin måte har Jens Stoltenberg som NATOs generalsekretær vært en god systemforvalter – gjennom NATOs maktutøvelse. I juni går Stoltenberg av som generalsekretær i NATO.

Jeg vet ikke om det er mye kjent i Sverige, men i Norge regnes det som ganske sannsynlig at han bli ny sjef for Norges bank og Oljefondet. I Norge har vi et uttrykk for dette - «ringen er sluttet»

Jeg avslutter med å legge vekt på at kamp mot krig og militarisering er en *interessekamp og en solidaritetskamp*. Det er viktig å fremme fredsbudskap og avsløre den falske krigspropagandaen, men en annen viktig del er å bygge fellesskap på tvers av sosiale bevegelser, sammen med fredsorganisasjoner, kvinneorganisasjoner, miljøbevegelser, antirasistiske organisasjoner og fagbevegelsen – og yte aktiv motstand mot de kreftene og systemene som føder kriger.

Det er viktig at et fredssamarbeid er internasjonalt. Vi har en tradisjon for samarbeid i Norden – jeg håper at det kan utvikles videre.

Takk for at jeg fikk snakke